

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Министарство заштите животне средине
Омладинских бригада 1
11070 Нови Београд

Број: 075/2024

Датум: 21.8.2024.

Предмет: Примедба

П Р И М Е Д Б А

Поштовани,

Овим путем желимо да искажемо примедбе на *Нацрт Уредбе о проглашењу и студији заштите ПП „Голија“* („Предметни документ“) који су доступни за јавни увид од 2. августа, па завршно са 21. августом 2024. године (<https://www.ekologija.gov.rs/informacije-od-javnog-znacaja/javne-rasprave/javni-uid-i-javna-rasprava-o-nacrtu-uredbe-o-proglasenju-i-studiji-zastite-parka-prirode-golija>).

Даље у тексту разматрамо чланове и ставке наведене у нацрту Уредбе о проглашењу ПП „Голија“, наводимо наше примедбе и предлоге:

1. У члану 5. тачка 3. наведено је таксативно да је у 3. степену заштите забрањена изградња хидроенергетских објеката (брана – акумулација), укључујући и регулацију и преграђивање водотока и то на водотоцима са изразито клисурастим и кањонским долинама, а у тачки 24. да су у 3. степену заштите забрањене „све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање“. Ово се у потпуности коси са наводом Регионалним Просторним планом за подручје Златиборског и Моравичког управног округа чији извод је наведен у Студији заштите. Ту је наведено „Потенцијалне локације за мале хидроелектране чија се изградња планира искључиво за коришћење хидропотенцијала са малим улагањима (према планској документацији) тако да не угрожавају еколошку равнотежу, а да буду од користи за повећање сигурности снабдевања електричном енергијом.“ Такође, у Просторном плану посебне намене ПП „Голија“ наведено је и „Изградњу акумулација које су сврстане у изворишта вода од регионалног и републичког значаја, за комплексно решење водоснабдевање становништва: „Рокци“ (на реци Ношници), „Препрана“ (горњи ток реке Студенице), „Људска Река“ (на Људској реци), „Куманица“ (на реци Моравици) и „Градац“ (на Градачкој реци). Израдњу малих

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

хидроелектрана која се планира према локацијама датим у Катастру малих хидроелектрана Србије, с тим да се врста захвата (брана, преграда у водотоку или тиролски захват) мора ускладити са условима изграње у заштићеном подручју“. Дакле, наводи се потенцијална изградња више акумулација и малих хидроелектрана које би према свему кршиле члан 5, тачку 3. која се односи на доминантни 3. степен заштите, а могуће и члан 6. тачку 3. у 2. степену заштите. Важно је истаћи правну приоритетност коју има Уредба у односу на ова просторно-правна документа, односно да је јавности јасно шта је доминантно у правном смислу.

2. У члану 5. тачка 17 наведено је таксативно да је у 3. степену заштите забрањена “изградња викенд, привремених, монтажних, покретних и туристичких објеката изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима”, као и у тачки 18. „изградња већих смештајних капацитета (хотела и сл.)“. Да ли то укључује на пример Просторни план посебне намене ПП „Голија“ где се наводи више туристичких центара / туристичких целина, укључујући скијашко подручје „Голија“? У истом је наведено „Скијашко подручје Голија (протеже се 6,5 км северно и 7,5 км источно од базног ризорта Врхови-Одвраћеница). Подразумева изградњу модерног скијашког центра са свим припадајућим садржајима туристичке инфраструктуре (скијашке стазе, скилифтови, итд.)“. Дакле, са једне стране се у неким деловима забрањују чак привремени и монтажни објекти, а са друге поставља правни основ за изградњу великих туристичких центара?! То нема логике, односно коси се у потпуности са поентом заштите природе на Голији с обзором како су лоше урбанистички и комунално уређена друга скијалишта у Србији (Копаноник, Златибор, Дивчибаре, Стара планина). Зато боље спречити него лечити. Дobar пример Скијалиште и скијашку инфраструктуру треба навести у члану 5, тачки 17. заједно са осталим ставкама јер са собом повлачи крчење шума, пробијање скијашких стаза и жичара, коришћење вештачког снега и изградња акумулација за прављење вештачког снега са пратећим хемикалијама. Жалостан пример тога већ се налази на гребену планине у виду предимензионираног паркинга усред шумског комплекса (Слика 1). Скијалиште као туристичка целина и понуда потпуно је нерелевантна за ниске планине попут Голије и у будућности ће бити потпуно неисплативе с обзиром на трендове климатских промена и све мање снега на нашим планинама. Стога, развој туризма усмерити на постојећа насеља, еко и сеоски туризам. Важно је истаћи правну приоритетност коју има Уредба у односу на ова просторно-правна документа, односно да је јавности јасно шта је доминантно у правном смислу.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

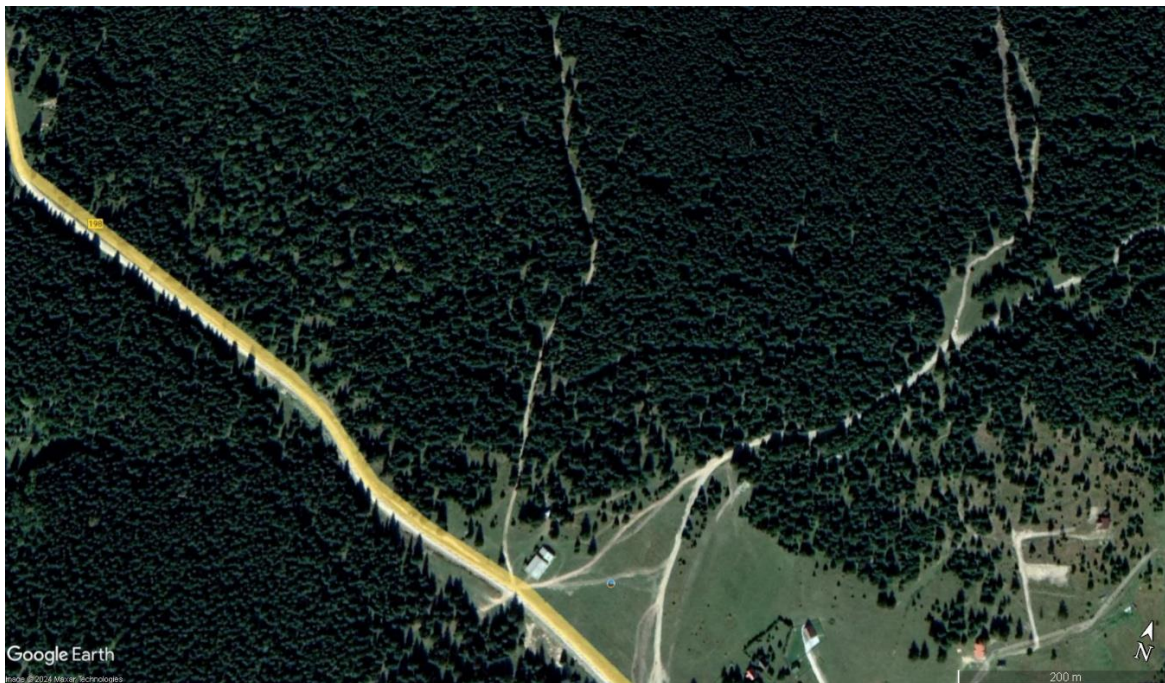
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

Е-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Слика 1. Сателитски снимак пре изградње (2018. година) и након изградње паркинга (2022. година) унутар шумског комплекса

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

3. У члану 5. тачка 17 наведено је таксативно да је у 3. степену заштите забрањена “изградња викенд, привремених, монтажних, покретних и туристичких објеката изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима”. Из ове тачке би требало ограничити изградњу за привремене и монтажне објекте намењене за екстензивно сточарство јер је то кључно за очување отворених површина на планини и спречавање даљег зарастања планине. Такви објекти и активности не могу бити утврђивани посебним планским и урбанистичким документима јер су управо намењени проактивној заштити и очувању станишта.

4. У члану 5. тачка 20 наведено је таксативно да је у 3. степену заштите забрањено уништавање највреднијих и најочуванијих шумских комплекса и њихово уситњавање, док се касније у документу наводи да се ови радови и активности ограничавају у 3. зони заштите (тачки 2.) на начин газдовања предвиђен и прописан планским документима из области шумарства у складу са Законом о шумама. Да би било потпуно јасно који су највреднији и најочуванији делови који се не могу уништавати и уситњавати то је потребно дефинисати и у документима газдовања шумама, а не да до краја остане нејасно које су то територије и шта може / не може да се сече. Стога је потребно након усвајања нове Уредбе и израде Новог плана управљања на десет година урадити и нови План газдовања шумама у складу са уредбом о заштити, Студијом заштите ПП „Голија“, као и подацима о присуству најзначајнијих индикаторских врста за највредније / најочуваније шуме попут мале сове (*Glaucidium passerinum*), гањасте кукумавке (*Aegolius funereus*), планинског детлића (*Dendrocopos leucotos*), тропрстог детлића (*Picoides tridactylus*), мале мухарице (*Ficedula parva*), великог тетреба (*Tetrao urogallus*). Не може шумарство да има апсолутни примат над заштитом природе као што је то у незаштићеним подручјима, већ треба да буде усклађено са најзначајнијим вредностима биодиверзитета без обзиром на зону заштите – што члан 5, тачка 20. Уредбе о заштити и потврђује. Горе написано треба да се односи и на 1. и 2. степен заштите те је потребно да се истовремено ускладе План управљања резерватом и План газдовања шумама, јер се ради о биодиверзитетски једном од најзначајнијих шумских подручја у Србији. С тим у вези су посебно супротстављене тачка 20. на страни 5 („забрањено уништавање највреднијих и најочуванијих шумских комплекса и њихово уситњавање“) и тачка 13. на страни 6 („мере у газдовању шумама, на мере којима се осигурава повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова и већих дебљинских разреда количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава“), јер су управо старе шумске састојине са великим бројем старог и умирућег дрвећа биодиверзитетски највредније и

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

најзначајније из перспективе заштите природе очување. То је посебно проблематично уколико се ова конфузна пракса односи и на 2. степен заштите.

5. У члану 5. тачка 26. наведено је таксативно да је у 3. степену заштите забрањен „неконтролисани лов и одстрел птица“. Предлажемо да се лов на птице у потпуности забрани на територији Парка природе јер га насељавају искључиво ретке и угрожене (не)ловне врсте – лештарка (*Bonasa bonasia*), велики тетреб (*Tetreo urogallus*), јаребица (*Perdix perdix*), јаребица камењарка (*Alcoris graeca*), шумска шљука (*Scolopax rusticola*), те да резерват буде рефугијум за ове врсте у односу на околна подручја.

6. У члану 6. тачка 1. наведено је таксативно да је у 2. степену заштите забрањена изградња ветрогенератора. Пошто то није наведено у члану 5, логично се закључује да је у 3. степену заштите то дозвољено. Ако је то тако предлажемо да се забрана изградње ветропаркова прошири и на 3. степен како би пре свега птице грабљивице и сове биле безбедне, а посебно из разлога што Голију редовно прелећу белоглави супови (*Gyps fulvus*) из оближњих колонија у клисури реке Увац.

7. Из члана 6. тачка 5. избацити забрану изградње привремених, монтажних и других економских објеката и ограничити их како би и у оквиру 2. степена могли да буду постављени објекти за екстензивно сточарство и пашарење што је кључно за очување отворених травних површина и спречи зарастање. Управо тачка 10. на страни 7. ограничава „испашу стоке, у циљу одржавања ливадских и полуливадских станишта“ но и стока и њихови чувари негде морају преноћити, те је због тога потребно оставити могућност за постављање привремених / монтажних објеката. Ове активности су кључне за опстанак и присуство неких планинских врста птица попут планинске трептељке (*Anthus spinoletta*), ушатих шева (*Eremophila alpestris*), обичне белогузе (*Oenanthe oenanthe*), али и других организама којима је значајно присуство великих преживара у станишту.

8. Избацити све облике лова у потпуности из 1. и 2. степена заштите како би исти представљали рефугијум за све животиње у оквиру резервата. С обизром да обједињено ове две зоне износе свега 5.220 хектара резервата (6,89%) у односу на 70.618 хектара 3. зоне ради се о заиста минорном делу у коме би животиње биле безбедне од константног прогањања.

9. Према члану 6. тачка 19. где је таксативно наведено да је забрањено „узнемиравање птица и других животиња у репродуктивном периоду“ с тим у вези је потребно забранити сечу шуме и друге експлоатационе шумарске активности у репродуктивном периоду између 1. фебруара до 15. јула који је критичан за више десетина строго заштићених врста птица које се гнезде у том периоду. Ову праксу проширити и на 3. степен заштите, а уколико се то не усагласи на овај начин

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

слободно можете избацити ову тачку из Уредбе јер су управо шумарски радови највећи облик узнемиравања птица био на Голији и до сад, а изгледа да ће бити и у наредном периоду.

10. У нацрт Уредбе о заштити додати у чланове 5. и 6. забрану геолошких истраживања јер је у бројним савременим примерима у Србији и научним радовима доказано да се приликом бушења користе различите хемикалије које у контакту са стенама доводе до загађења земљишта и водотокова, као и коришћење локалних водотокова за исте што доводи и до пресушивања неких водотокова. Како се на Голији налази велики број регионално значајних изворишта потока и река, те да је према члану 5. тачка 24. већ забрањено угрожавање и загађивање водотокова јасно је да у члан 5. и 6. треба додати ову забрану. Такође, у члан 5. додати и забрану експлоатације и примарне прераде минералних сировина јер то такође доводи до значајног загађења и водотокова и земљишта, а у ограниченом облику је дозвољено у 3. степену заштите према члану 35. Закона о заштити природе.

11. Забрану изградње јавних скијалишта и скијашке инфраструктуре проширити и на члан 5., односно и на 3. степен заштите.

Даље у тексту разматрамо чланове и ставке наведене у нацрту Студије о проглашењу ПП „Голија“, наводимо наше примедбе и предлоге:

1. У Студији заштите ПП „Голија“ проширити 2. степен заштите на простор између локалитета 15. („Суви брег“) и 16. („Одвраћеница“) јер се ради о највећој тресави на Голији (Слика 2), а на тај начин би сачували овај простор од планиране урбанизације и даљег угрожавања, загађења. С обзиром да су високопланинске тресаве један од најређих типова станишта на планети Земљи то би требало да буде један од приоритета за заштиту, а то потврђује и присуство високо вредних станишта орхидеја на локалитету Одвраћеница (микролокација 16). Уколико би ове тресаве биле део веће целине заштићеног 2. степеном заштите који би обухватао локалитете 15. и 16. дугорочно би биле заштићеније и као тип станишта и станишта угрожених орхидеја. Означена површина износи 19,6 хектара.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

E-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Слика 2. Предлог за проширење 2. зоне заштите на високопланинске тресаве на локалитету Одвраћеница

2. У Студији заштите ПП „Голија“ проширити 2. степен заштите на тресавску долину извора Старац, локалитет Одвраћеница, са пратећим изворима (Слика 3) на којима се налази тресавска вегетација која у будућности може бити потпуно уништена потенцијалном (дивљом) изградњом и загађењем. Како се ради о једном од најређих типова станишта на планети Земљи, те да већ постоје трагови експлоатације тресета на овом локалитету (Слика 3) од приоритетног је значаја да овај локалитет буде заштићен и зонирани као 2. степен заштите. Означена површина износи 32,2 хектара.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

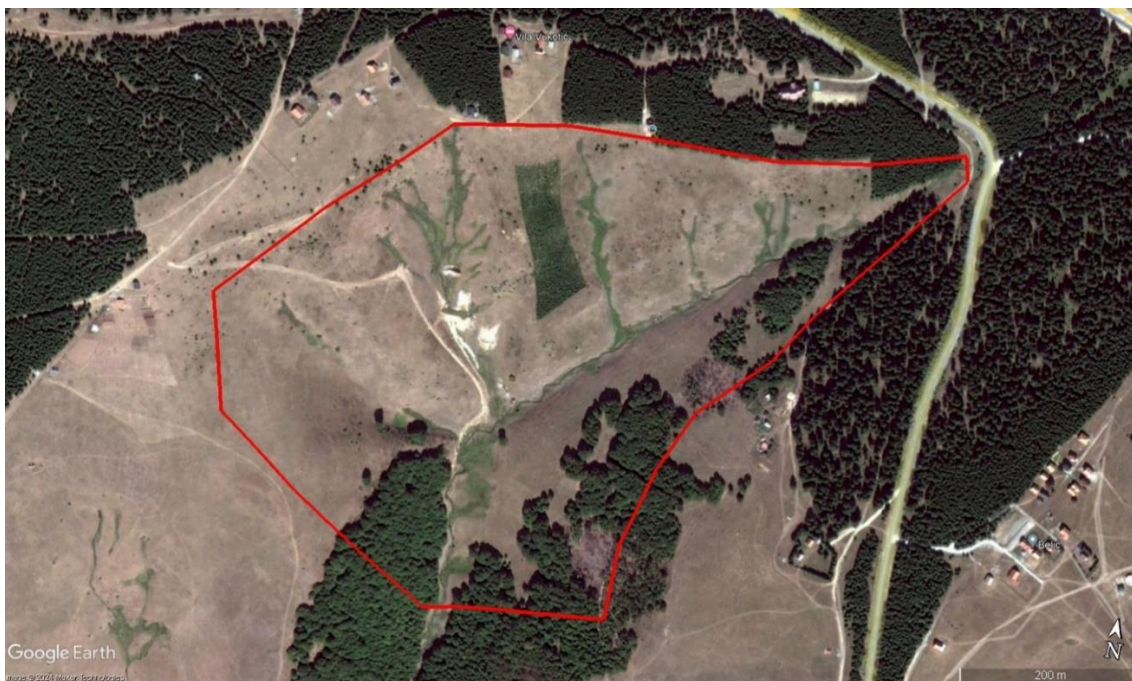
Адреса: Радомира Раше Радужкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

Е-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

Слика 3. Предлог за проширење 2. зоне заштите на тресавску долину извора Старац (горе) и трагови експлоатације тресета у кориту извора у долини потока Старац (доле)

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И
ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

Друштво за заштиту и проучавање
птица Србије (ДЗППС)

Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а,
спрат 1, стан 211

21000 Нови Сад

Телефон: 021/304-49-25

Е-mail: info@pticesrbije.rs

Web: www.pticesrbije.rs

14. У Студији заштите ПП „Голија“ проширити 2. степен заштите на Бојево брдо на којима се налазе највећи камењари и сипари на Голији, мала тресава и цирк (Слика 4) који је посебно наведен у члану 5. Уредбе о заштити тачка 10 за локалитет где је забрањена „промена морфологије терена и пошумљавање у цирковима и у њиховој близини, изградња објеката којима би се они заклонили и којима би се онемогућило њихово посматрање као и преграђивање водотокова“. Како је то истовремено један од најлепших видиковаца на Голији није искључено да бу у будућности био потенцијална локација за (дивљу) изградњу будући да се према тренутном Нацрту Студије и Уредбе заштите налази у 3. степену заштите. Означена површина износи 166 хектара.

Слика 4. Предлог за проширење 2. зоне заштите на локалитет Бојево брдо са сипарима, малом тресавом и цирком